

Kiskunsági Nemzeti Park

Két víz köze

- „A természetvédelmi őrök a nemzeti park frontemberei”
- Az őrszolgálat legjobb orra
- A drogüzlettel vetekszik a védett fajok illegális kereskedelme

ELŐSZÓ

Lapunk nyári számában a „zöld egyenruhások”, azaz a Természetvédelmi Őrszolgálat került a középpontba. Annál is inkább, mert július 31. a természetvédelmi örök világnapja. Az ő feladatuk a védett- és fokozottan védett természeti értékek és területek, a Natura 2000 területek, régészeti lelőhelyek és leletek megóvása, őrzése és károsításának megelőzése, valamint az ezekkel kapcsolatos rendészeti feladatok ellátása. Ez a száraz definíció meglehetősen sokrétű, szerteágazó feladatokat tartalmaz a gyakorlatban. Ludnai Tünde, Igazgatóságunk természetvédelmi őrszolgálat-vezetője egy interjú keretében beavat minket a kulisszatitkokba. Megtudjuk, hogy indult a pályája, mi kell ahhoz, hogy valaki jó természetvédelmi őr lehessen, hogyan végzik az örök a munkájukat. A nemzeti parkok közül elsőként a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálatának a kötelekében állt munkába négy lábú kolléga. Samu, a speciálisan képzett német juhászkutya érkezését az illegális ragadozó-mérgezések indokolták. Vezetője, Gálos Anna természetvédelmi őr cikkéből nem csak a komoly természetvédelmi károkat okozó mérgezések visszaszorítására tett erőfeszítésekről kapunk információt, hanem Samu mindennapi

életébe, a közös munkájukba is betekintést nyerünk. Három másik cikkünk is egy-egy természetvédelmi őr tolalából született. Az egyik beszámol arról, hogy a kiskunsági kanalgémek közül már négyen kaptak műholdas jeladót, melyek segítségével bővült a tudásunk arra vonatkozóan, merre járnak ezek a különleges csőrű madarak. A vadászat, vadgazdálkodás úgy tűnhet, nem egyeztethető össze egy nemzeti park működésével, holott a természetvédelmi célú vadgazdálkodás szükséges, különösen például a tűzokos élőhelyeken. Ha pedig egy tartalmas napot vagy hétvégét szeretne valaki eltölteni a nemzeti parkban, ezúttal Töserdőt és Tiszaalpárt javasoljuk. Mivel ártéri, vizes élőhelyekről van szó, a szünyogok támadására is fel kell készülnünk! Szó esik a védett fajok illegális kereskedelméről, amely napjainkra óriási méreteket öltött. Július-augusztus a nyaralás időszaka, sokan utaznak tengerpartra, egzotikus országokba, ahol utcai árusoknál, boltokban lépten-nyomon élőlényekből készült szuvenírekbe botlunk. Ne feledjük, ezt a piacot is a vásárlók tartják fent, ha nem lenne kinek eladni, nem is árulnák! Ne vigyünk haza olyan dolgokat, aminek a természetben a helye!

Kellemes nyarat kívánunk Olvasóinknak!

Fotó: Kiss Imre

Tartalom

3 Rövid hírek	9 Természetvédelmi célú vadgazdálkodás
4 A Természetvédelmi örök a nemzeti park frontemberei	10 A drogüzlettel vetekszik a védett fajok illegális kereskedelme
6 Az Őrszolgálat legjobb orra	12 Kirándulástippek Bártól István ajánlásával
8 Merre járnak kanalgémjeink?	14 Programajánló

Kövessen minket a Facebook-on: www.facebook.com/KiskunsagiNemzetiPark

Impresszum

Kiadja: Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság • Felelős kiadó: Ugró Sándor igazgató • Szerkesztő: Kiss Mónika • Grafika: Szűcs Ferenc
Címlapfotó: Konyhás István

Fotók: Barna Zsolt, Deák Gábor, Éles Balázs, Gilly Zsolt, Kalocsa Béla, Kis Ferenc, Kiss Imre, Kiss Mónika, Kolon-tavi archívum,

Kovács Sándor, KNP archívum, Lóránt Miklós, Lucza Márk, Pigniczki Csaba, Puskás József

Elérhetőségeink: Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság • 6000 Kecskemét, Liszt F. u. 19.,

Telefon: +36 76/482-611, Fax: +36 76/481-074 • E-mail: titkarsag@knp.hu, www.knp.hu

Készült a KEHOP-4.2.0-15-2016-00009, „A területi jelenlét és természetvédelmi őrzés hatékonyságának javítása a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának komplex fejlesztésével ” című pályázat finanszírozásával.

FÉLSZEMMEL, DE MEG-MENEKÜLT AZ UGARTYÚK

Megmentettek és néhány hét lábadozás után sikeresen szabadon engedtek egy sérülésből felgyógyult ugartyúkot munkatársaink. Az igen ritka, fokozottan védett madár valószínűleg nekirepülhetett egy fának vagy oszlopnak egy viharban, de szerencséjére Németh Ákos, a Kiskunsági Madárvédelmi Egyesület munkatársa még időben rátalált. A sebesült madarat azonnal a Kecskeméti Vadaskertbe szállították, ahol megvizsgálták, megröntgenezték és ellátták a sebeit. Törése nem volt, de az egyik szemét elveszítette a balesetben. A gondos ápolásnak köszönhetően néhány héttel később a madarat jó kondícióban, röpképes állapotban, színes gyűrűvel megjelölve engedték szabadon megtalálása helyén. Ugartyúkból a becslések szerint mindössze 50-100 pár él Magyarországon, így különösen fontos minden példány megmentése. Az ugartyúk, és más földön fészkelő madárfajok, mint pl. a tűzok megmentésének kulcsa a legeltetéses állattartás visszahozása az alföldi gyepeken és a szikes tavak környékén.

Fotó: Dr. Pigniczki Csaba

BIVALYHÚST AZ ÉTLAPRA!

A hazai gasztronómiai paletta egyik méltatlanul mellőzött alapanyaga a bivalyhús. A házi bivaly feltehetően a Honfoglalás során került a Kárpát-medencébe, mint igavonó állat. Szerepe mára visszaszorult, ma már mint genetikai tartalékot és kultúrtörténeti emléket őrzik többek között a Kiskunsági Nemzeti Parkban, ahol elsősorban természetvédelmi célú területkezelést végeznek a védett területeken.

A bivalyhús nem csak ízletes, hanem értékes húsféle is. A marhahúsnál kissé szálkásabb, vörösebb színű, édeskebb illatú. Kiemelkedően magas a fehérje- és alacsony a zsírtartalma. Foszforsavakban és vasban is gazdagabb egy átlagos marhahúsnál. Figyelemre méltó arányban tartalmaz B6, B12 vitaminokat, káliumot és kalciumot. Népszerűsítése érdekében

Szeri Bivaly Gasztronómiai Nap néven tartottunk rendezvényt Ópusztaszeren, a Szeri Csárdában, ahol a vendéglátásban dolgozó szakemberek ismerkedhettek ezzel az alapanyaggal. A Szeri Csárda fel is vette az étlapjára a bivalypörköltet és a bivalygulyást, melyekhez az alapanyagot a nemzeti park bio minősítésű bivalyai adják.

Fotó: Kiss Mónika

BÉKÉS EGYÜTTÉLÉS A NAGYRAGADOZÓKKAL

Hetekig lázban tartotta az országot az a kóborló medve, amely a mi Igazgatóságunk működési területére is eljutott. Azóta már persze kiderült, nem ő az egyetlen medve az országban. A medve mellett más nagyragadozók, a farkas és a hiúz jelenléte is egyre gyakoribb hazánkban, nem beszélve az aranyasakárról. A békés együttélés mindenkinek az érdeke, hiszen a nagyragadozók a természetes ökoszisztéma szerves részei, a préda sűrűségének és viselkedésének szabályozásával fenntartják az egyensúlyt a természetben. Júniusban Répáshután rendezték meg a II. Országos Szakmai Napot, ahol állami erdészetek, magán erdőgazdálkodók, fővadászok, az Országos Magyar Vadászka-

mara, kutatóintézetek, az Agrárminisztérium, nemzeti parkok, civil szervezetek, valamint egyéni állattartók is képviseltették magukat. A rendezvény központi témája a nagyragadozókkal történő békés együttélés volt. Elengedhetetlen a vadgazdálkodók és a természetvédelmi szakemberek együttműködése, valamint azzal is érdemes tisztában lenni, hogy a haszonállattartók milyen módszerekkel előzhetik meg a nagyragadozók kártételét. Emellett a környező országok nagyragadozóhelyzetének és az egyes konfliktusforrásoknak a tanulmányozása is jó gyakorlatként szolgálhat – hangzott el az előadásokon.

„A természetvédelmi örök a nemzeti park front-emberei”

Beszélgetés
Ludnai Tündével,
a Kiskunsági
Nemzeti Park
Igazgatóság
természet-
védelmi
őrszolgálat-
vezetőjével

Mintegy egymillió hektár működési területen látja el a Természetvédelmi Őrszolgálat a feladatait. Meglehetősen sokoldalúnak kell lenniük, a saját örkerületükben a természetvédelmi öröknek kis túlzással minden fűszálat ismerni illik.

• Kezdjük talán azzal, mit jelent ma természetvédelmi örök lenni? Mik a fő feladatai, miket telik egy átlagos nap?

Egy 1916-os idézet jut eszembe a U.S. National Park Service első igazgatójától, ami több helyen is megjelent, magyarra fordítva valahogy így néz ki:

„Ha ösvényt kell vágni, küldj egy természetvédelmi őr; ha az állatok botladoznak a hóban, küldj egy természetvédelmi őr; ha egy medve van a hotelben, küldj egy természetvédelmi őr; ha tűz fenyegeti az erdőt, küldj természetvédelmi őr; és ha valakinek szüksége van mentésre, küldj egy természetvédelmi őr.” Ma azt jelenti, hogy ismerni kell a védett- és fokozottan védett természeti területeket, az ott található értékeket, a természetben lezajló folyamatokat és összefüggéseket, a vonatkozó jogszabályokat és még sorolhatnám mi mindent. Persze a lexikális tudás önmagában nagyon kevés, és igazából arra van szükség, hogy tudjuk, mit hol kell keresni, a kérdésekre hol találjuk a válaszokat, de mindentől talán még fontosabb, a jó helyzetfelismerő képesség, hogy jól kommunikáljunk, jól tudjuk akár bemutatni a védett természeti értékeket, határozottan tudjunk fellépni, megfelelően tudjunk tárgyalni.

• Nőként vagy 31 munkatárs vezetője, akik közül 27-en férfiak. Hogy éled meg egy egyenruhas szakmában, hogy férfiakat kell koordinálnod?

Én is azon női vezetők közé tartozom, akik szerint a férfakkal gördülékenyen, hatékonyan lehet együtt dolgozni. Igazából nem is a férf-női nemre és a különbségekre, egyezőségekre tenném a hangsúlyt, hanem arra, hogy a 31 különböző ember különböző mentalitással, különböző képességekkel látja el a napi feladatait. Úgy összehangolni a munkát, hogy gyakran hetekig nem találkozunk, csak telefonon, e-mailen értekezünk, elég sok kihívást rejt. Mindemellert szeretem a munkám ezen részét is.

• Mikor döntötted el, hogy természetvédelmi őr leszel?

Itt bizonyára mindenki azt a választ várja, hogy már gyerekkorom óta erre a pályára készültem. Azonban ez nem teljesen így van. A természetszeretettel és természetjárást otthonról hoztam, mint sokan közülünk. Biológia- és rajztanárom, Csathó András számtalan természeti kincssel és sérülékenységgel ismertette meg, Erdélyi Mihály és felesége, Erdélyi Mihályné országunk szeretetére és megismerésére tanított, a kitartásról, küzdő szellemről, tenni akarásról pedig Guth József testnevelő tanárom jut eszembe. Persze tanulmányaim során számtalan kiváló tanár tanított, de az első, magamban elhatározást kiváltó emberek, akik a munkámhoz is köthetők, ők. A nemzeti parkok életében a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság megalakulása körüli időszakot és a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóságon töltött nyári gyakorlatomat tudom megemlíteni, itt tisztult le az elhatározás bennem, hogy természetvédelmi őr szeretnék lenni.

• 2000-ben kezdted el a KNPI-nél dolgozni. Melyik területet kaptad meg? Mik voltak a kezdeti nehézségek?

Az Orgoványi-rétek természetvédelmi öre lettem 2000 őszén. Semmiképp sem nevezném nehézségnek, hiszen motiváló volt az örkerületem felfedezése, a kiskunsági táj, az itt élő emberek megismerése.

• Mi változott a munkádban, miután őrszolgálat-vezető lettél?

Nagyon sok minden változott. Így már nem csak egy természetvédelmi örkerület van rám bízva, hanem a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálatán keresztül a nemzeti park egész működési területe, védett természeti értékei, az ott szolgálatot teljesítő természetvédelmi örökkel, a munkájukkal együtt.

• Hogyan tekint a helyi lakosság az örökre? Partnerként együttműködnek velük, jó néven veszik a jelenlétüket vagy konfliktusokkal terhelt a munka?

A természetvédelmi örök a nemzeti park front-emberei, velük találkoznak elsőként a helyi lakosok. A lakossággal a kapcsolat aszerint, hogy egy természetvédelmi szabálysértés, bűncselekmény tettenérése közben vagy egy nemzeti parkot, természetvédelmet népszerűsítő, vidám és gyerekdirát rendezvényen találkozunk, nyilvánvalóan változó. Mindemellett a kapcsolat jónak mondható, ahol védett természeti terület, nemzeti parki törzsterület található, a helyi lakosság ismeri a természetvédelmi öröket, és mindenféle kérdéseikkel szívesen is fordulnak hozzánk.

Vadkamera kihelyezés a Böddi-széken. Fotó: Járdány Bence

Ludnai Tünde szalakótaodú ellenőrzése közben

• Itt azért felmerül bennem, hogy mit szólnak, amikor megjelenik egy nő, és megkezd az intézkedést.

Lehet, hogy megfordul a fejükben ez-az... Ahhoz, hogy erre pontosan tudjak válaszolni egy-egy intézkedés után az erre vonatkozó kérdőívet kellene az intézkedés alá vont személy orra alá dugnom, no, ez nem annyira életszerű.

• A természetvédelmi örnek egyébként ugyanolyan jogosítványai vannak, mint egy rendőrnek? Ha te szólitasz fel valakit, hogy álljon meg, igazolja magát és számonkéréd, az ugyanolyan értékű mintha egy rendőr vonná eljárás alá?

Igen. A Természetvédelmi Őrszolgálat tagjai ugyanúgy intézkedésre és fegyverviselésre jogosult hatósági személyek, akik munkájukat egyenruhában, szolgálati igazolvánnyal és jelvénnel, a feladataikhoz szükséges technikai eszközökkel felszerelve látják el.

• Mennyire érzed erősnek a Természetvédelmi Őrszolgálatot hazánkban? Van olyan dolog, amire nincs ráhatásokat, jogkörötök, de úgy gondold, szükséges lenne?

Magyarországon a Természetvédelmi Őrszolgálat jól szervezett, megfelelő jogszabályi háttérrel látja el feladatait. Technikai eszközökkel megfelelően felszerelt, természetesen a technikai eszközök folyamatosan változnak, fejlődnek, ezeket érdemes folyamatosan követni, fejleszteni. A természetvédelmi örök feladataihoz, – ami jogszabály szerint szigorúan véve a védett és nem védett természeti értékek és területek, illetve a régészeti örökség védelmére vonatkozó valamennyi jogszabály és hatósági előírás betartásának ellenőrzése, de emellett számos más feladatban is közreműködünk,

koordinálunk, ellátjuk – szóval a feladatokhoz és a ránk bízott területhez képest létszámban igen kevesen vagyunk.

• Térjünk rá a szándékos természetkárosításra. A közelmúltban a média elég sokat foglalkozott a városföldi sasmérgezés ügyével, ahol végül is három év bírósági tárgyalás után nem állapítottak meg felelősséget senkinél. Milyen más esetekkel találkoztok a mérgezésen kívül? Ezek felderíthetősége, számonkérhetősége milyen szinten áll?

Természetvédelmi érdeket sértő szabálysértések és bűncselekmények is előfordulnak. A falopástól a védett, illetve fokozottan védett természeti területeken végzett technikai sporttevékenységig elég hosszú a lista. A határon, de akár a településeken is gyakran kerül elő engedélyekkel nem rendelkező védett, fokozottan védett vagy akár nemzetközi egyezmény hatálya alá tartozó faj, gyakoriak a különböző növénygyűjtések, engedélyhez kötött tevékenységek engedély nélkül való folytatása. Gyepfeltörésekkel is rendszeresen találkozunk.

• Megmozdulnak az emberek, ha természetkárosítást látnak vagy sérült állatot találnak? Minden esetben tudtok reagálni a bejelentésekre?

Nagyon sok ember érzékeny a természetre és szimpatizál a természetvédelemmel, így elég sok bejelentés érkezik a legkülönbözőbb dolgokról, amelyekből leggyakoribb, ha sérült állatot találnak. A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság ügyeleti telefonszámot üzemeltet, ami munkaidőben az Igazgatóság központjában, munkaidőn túl pedig a Természetvédelmi Őrszolgálatnál csörög, és ezen tudnak bejelentést tenni. Gyakorlatilag reggel 6 és este 8 óra között fogadjuk a hívásokat. Természetesen előfordulnak ezen túli időszakban is bejelentések, amiket igyekszünk megoldani. Sokan az ismeretterjesztő filmekből, tévéműsorokból azt gondolják, hogy valaki folyamatosan az ő hívásukra vár és azonnal, visszakérdezés nélkül tud indulni, ám azt kell mondjam, hogy ez nem így van. A napi feladatunk mellett természetesen igyekszünk a legjobban ellátni ezt a feladatot is. Gyakran maguk a bejelentők segítenek, egy kis iránymutatással például akár maguk juttatják be a sérült állatot a legközelebbi vadsparkba. Sokszor kapunk olyan bejelentést is, amiben nem vagyunk illetékesek, például vadászható vadfaj sérüléséről, vagy nem a mi illetékességi területünkön történt, ilyenkor is megpróbálunk segíteni, továbbítjuk a bejelentést, vagy megmondjuk kihez forduljanak.

• Azt gondolom, a természetvédelem mindenkinek közös ügye kellene hogy legyen, és mindenkinek van lehetősége részt venni benne.

Igen így van, tényleg nagyon sokan odafigyelnek a környezet- és természetvédelemre mind az otthonukban, napi tevékenységük során,

mind kikapcsolódáskor. A szelektív hulladékgyűjtés egyre gyakoribb, elfogadottabb, illetve nagyon sokan töltik a hétvégét valamely szabadtéri programon. Persze mindig van min javítani, így a nyár közeledtével érdemes figyelemmel követni a tűzgyújtási tilalmat, tartsuk be az erre vonatkozó szabályokat, és egy-egy kiránduláskor az elfogyasztott uzsonna csomagolóanyagát vigyük haza és ne az erdőben, parkolóban hagyjuk.

Valamennyi nemzeti parknál, így a Kiskunsági-nál is van lehetőség csatlakozni a polgári természetőreink sorába, ami igaz plusz jogosítványt, mint ami az állampolgárokat is megilleti nem ad, de betekintést nyújt a természetvédelemben, önkéntesen segíthetik egy-egy nemzeti park munkáját, tevékenységét.

• A többi hatósági szervvel, rendőrséggel, katasztrófavédelemmel milyen az együttműködés?

Mindkét megyében példa értékű az együttműködés mind a rendőrséggel, mind a katasztrófavédelemmel. A közös szolgálatokon, gyakorlatokon kívül is kölcsönösen fordulhatunk egymáshoz a legkülönbözőbb kérdésekben, természetesen, ami a munkánkhoz tartozik.

• 2013-ban indult az Ifjú Kócsagőr Program, ami a 18-24 éves fiatalokat igyekszik bevonni a gyakorlati természetvédelemben. Aki ezt végigcsinálja, elég jó képet kap arról, milyen feladatai vannak egy természetvédelmi örnek. Ismeretterjesztésen kívül van még más célja is?

Az Ifjú Kócsagőr Program egy igazán remek alkalom a diákoknak, hogy közvetlen közelről, a természetvédelmi örök munkáján keresztül ismerkedjenek meg a természetvédelemmel. A diákok, akiknek egy része egyben a nyári gyakorlatát is tölti a programban, már valamilyen ismeretanyaggal, természetszeretettel érkeznek, és a tanulmányaikban, hobbijaikban is van kapcsolódási pont. Az ismeretterjesztésen és a természetvédelmi örök munkáján keresztül a természetvédelem népszerűsítésén túl egy utánpótlási feladatnak is része a program, hiszen több diák, aki az elmúlt öt év alatt részt vett ifjú kócsagörként a programban, ma már nemzeti parki munkatárs.

• Honnan ez a név, kócsagőr?

A Kócsagőr a nagy kócsag védelméhez, őrzéséhez kapcsolódik, ami az első világháborúig nyúlik vissza, hiszen akkor a Magyarországon

fészkelő nagy kócsag állományát 25 párra becsülték, és a faj eltűnésétől félték.

1922-ben a kis-balatoni kócsagtelep őrzésére egy állandó kócsagőrt neveztek ki. Az első fizetett természetvédelmi őr Gulyás József, vörsi halászgazda lett. Az őrzés feladata mellett persze a madarak megfigyelésével is megbízták, így nem csak az őszi és tavaszi madárvonulás idején, hanem havi rendszerességgel kellett jelentést küldenie a Madártani Intézetnek. Ezenkívül kötelessége volt a fészkelőtelepek előzetes felkutatása és a költő madarak számának megállapítása is. Maga Gulyás József így vélekedett a munkájáról:

„Hát bizony Vörsön, a faluban csúfolnak is érte. Nem tudják ésszel fölfogni miért kell a kócsagra vigyázni, mikor az se nem liba, se nem csirke, se nem ennivaló jószág. (...) Kevesebb szép lesz az életben ha kipusztulnak ezek a madarak.”

• Milyen készségek, képességek szükségesek ahhoz, hogy valaki jó természetvédelmi őr legyen? Milyen végzettség kell ahhoz egyáltalán, hogy valaki felvehesse a zöld egyenruhát?

Természet tudományokhoz köthető középfokú vagy felsőfokú végzettség szükséges. A végzettség mellett az elhivatottság, természettudományi területen szerzett jártasság előny. Készségek, képességek tekintetében hosszú listát lehetne írni, fontos, hogy talpraesett legyen, jó helyzetfelismerő képességgel rendelkezzen, legyen kreatív, rugalmas, jó kommunikációs képességgel.

• Végezetül említsük meg, hogy tavaly született egy mesekönyv is egy természetvédelmi örörről. Ebben volt szereped neked is?

A Kiskunsági Nemzeti Park Alapítvány gondozásában megjelent Szék Kelemen történeteibe az ötlet formálódásában, és a lektorálásban volt valamicske szerepem. A természetvédelmi örök munkáját szerettük volna mesékben előadni, hogy a gyerekeken keresztül is közelebb vigyük a természetvédelmet a szülőkhöz, városban élő emberekhez. Ha viccesen szeretném megfogalmazni, mindannyian mesehősök vagyunk egy-egy különböző meséből.

Kérdező: Kiss Mónika

Helyszínelés Városföld határában, egy mérgezőstől elhullott parlagi sas teteménél

Az Őrszolgálat legjobb orra

Fotó: Kiss Imre

Az illegális ragadozó-mérgezők visszaszorítására számos erőfeszítést és kezdeményezést tett már az állami természetvédelem, szakmai- és civil szervezetek. Az elmúlt pár évben csökkent ugyan a számuk, de még mindig komoly természetvédelmi károkat okoznak itthon és a környező országokban egyaránt. A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság új „fegyvert” vetett be ellenük.

Tíz éve betiltották, mégis öl

Az EU-ban már 2008-ban betiltott karbofurán tartalmú növényvédőszeres szándékos mérgezésre történő felhasználása védett madarak ezreinek pusztulását okozta Európa-szerte az elmúlt években. Természetvédelmi szempontból a parlagi sas és a rétisas esetében a legaggasztóbb a helyzet, hiszen egyedszámukhoz viszonyítva ennél a két fajnál a legnagyobb a mérgezők okozta veszteség. 2012 és 2017 között Magyarországon összesen 56 rétisas és 36 parlagi sas lett mérgezés áldozata. Ha hosszú távon folytatódik ez a tendencia, akár a sasok közép-európai fennmaradását is veszélyeztetheti.

Sikeres együttműködés

A szakmai csoportok együttműködése sokat javított az illegális ragadozó-mérgezők elleni küzdelem eredményességén az elmúlt öt évben. A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) koordinálásban 2012 és 2016 között zajlott a Helicon LIFE projekt, melynek fő célkitűzése a parlagi sasokat érintő mérgezők visszaszorítása volt.

Az MME és partnerei (köztük Igazgatóságunk) folytathatja a megkezdett munkákat a 2017-2021 közti időszakban az Európai Unió újbóli támogatása révén az ún. PannonEagle LIFE projekt keretében. A 3 583 577 EUR összköltségvetésű, „A parlagi sasok védelme a Pannon régióban az ember okozta pusztulás visszaszorításával” című LIFE Nature projektben Magyarország mellett Szlovákiában, Csehországban, Ausztriában és Szerbiában is jelentős akciók indulnak a ragadozó-mérgezők visszaszorítása és megelőzése érdekében.

Ami bevált, azt érdemes folytatni

A gyakorlati munka során a Helicon LIFE projektben rendkívül hatékonyak bizonyult kutyás keresőegység példáját követve újabb, speciálisan képzett kutyák állnak szolgálatba a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság működési területén, az MME-nél, valamint Szlovákiában és Csehországban.

Ilyen méreg- és tetemkeresésre kiképzett kutya eddig csak egy volt az országban, sőt az egész régióban: Falco, aki vezetőjével, Deák Gáborral az MME alkalmazásában nagymér-

tékben hozzájárult a ragadozómadarakat pusztító illegális mérgezők esetek felderítéséhez és visszaszorításához. A páros a Helicon LIFE projektben 547 terepi felmérést és házkutatást hajtott végre és 201 bűncselekménnyel kapcsolatos találattal segítette a hatóságok sikeres felderítő munkáját. Az eredmények alátámasztották, hogy indokolt az újabb kutyás egységek létrehozása.

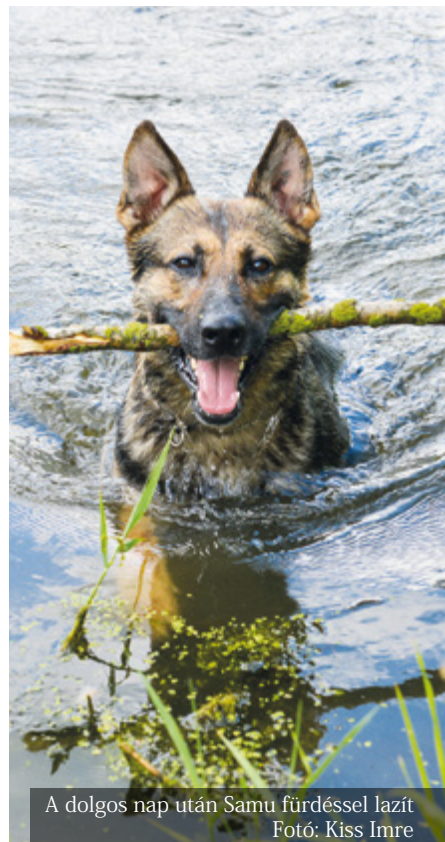
Igazgatóságunk és az MME két kutyát vásárolt és képzett ki hónapokon keresztül méreg- és tetemkeresésre, míg az ORFK Kiképző Központjában sikeres hatósági vizsgát tettek és „szolgálati keresőkutya” minősítést kaptak. Carlo, a belga juhászkutya az MME kutyás egységét erősíti Falco mellett, Deák Gábor vezetésével. Samu, a német juhászkutya pedig – a nemzeti parkok közül elsőként – a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálatának a kötelékében állt szolgálatba.

Ezután már folyamatosan járőrözhetünk a jelentős madár-élőhelyeken, valamint a ragadozó-mérgezők helyszínein. Feladatunk a mérgező és egyéb bűncselekmény áldozatául esett védett és fokozottan védett madarak tetemeinek és a mérgezett csalétek felkutatása, valamint a Nemzeti Nyomozó Iroda speciális nyomozócsoportjának segítése.

A mi történetünk Samuval

Több éve dolgoztam már a nemzeti parknál, de valójában az volt a vágyam, hogy természetvédelmi őr legyek. Az viszont eszembe se jutott, hogy egyszer ez úgy teljesülhet, ha vállalom, hogy négylábú legyen a közvetlen munkatársam. Samuval 2017. április 14-én pénteken találkoztam először. Egy hatalmas autó platóján ücsörgött szállítódobozában (igen morcosan kémlelte a kinti ismeretlen világot), leendő kollégája, Carlo mellett. Én akkor még csak nem is sejtettem, milyen fába fogom nemsokára vágni a fejszémet.

Majd eljött 2017. nyár közepe: rekkenő hőség, zötykölődés az ismeretlenbe, irány a kiképzés. Az első pillanatban még kételkedve néztük egy-

A dolgoz nap után Samu fürdással lazít
Fotó: Kiss Imre

mást, majd a napokat felváltották a hetek és lassan kezdtünk összerázódni. Meglepődnének egyesek, ha elmesélném, milyen egyszerűnek tűnő dolgok is nehézségekbe ütköztek az elején. Kezdjük például a Samut munkára motiváló ún. madzagos labda elhajításával a kívánt távolságba. Rendszerint erőből a földhöz vágtam. Aztán imitt-amott fogak lenyomata az ember kezén. Minden napnak kis félelemmel indultam neki: „Mi van, ha elrontok valamit, ha rosszul csinálom?”. De aztán egyszer csak megtört a jég, – aki már találkozott Samuval az tudja, hogy gyakorlatilag mindenkin átnéz – és egyszer csak azt éreztem, hogy már nem akárcsak vagyok neki, nem néz át rajtam, hanem figyel és hallgat rám. Néha szerintem még egy-két mosolyt is megejt irányomba.

Minden kezdeti nehézség ellenére egy életre szóló élmény, hogy ennek a kutyának végül mégiscsak én lehetek a társa. Mert igen, én nem a gazdája vagyok (néha az is), hanem a társa a munkában, együtt dolgozunk, és együtt éljük a mindennapokat.

A két hónapos kiképzés hihetetlenül gyorsan telt el. Még fel sem ocsúdhattam és már kezdődtek is a kötelező vizsgáink. Az ORFK Dunakeszi központjában, Samu 2017 novemberében adott számot tudásáról, nekem pedig decemberben kellett. Minden kötelező vizsgát magunk mögött hagyva 2018 januárban álltunk munkába a Természetvédelmi Őrszolgálat tagjaként. Mi lettünk a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság méreg- és tetemkereső kutyás egysége: én, mint természetvédelmi terület-felügyelő, Samu pedig, mint szolgálati keresőkutya.

Munkánk során elsősorban a KNPI működési területén teljesítünk szolgálatot, de volt már rá példa, hogy más nemzeti park kért tőlünk segítséget.

Nálunk még a szűrőnek mondott hétköznapi napok sem annyira szűrűk. Samu, ha itthon vagyunk, a kenneljében tartózkodik. Általában megpróbálom havi szinten előre megtervezni, mikor melyik területet nézzük át.

Rendszerint egy egészségügyi sétával indítunk,

Samunak a madzagos labda a motiváló erő Fotó: Kiss Imre

Falco, az MME méreg- és tetemkereső kutyája egy mérgezőstől elhullott parlagi sas tetemével.
Fotó: MME/Deák Gábor

majd kitakarítom a kennelt az esetleges szennykeverékektől. Ha ezzel végeztem, én is összekapom magam, egyenruhába bújok, és már indulhatunk is. Az autóban gyakorlatilag minden van, egy esetleges gyakorláshoz, a profi munkához, tetem megtalálásakor szükséges felszerelés és természetesen a játékhoz is, ami elengedhetetlen része a jól végzett munkának. Samu munka közben láthatósági narancssárga hámot és GPS-es nyakörvet visel. Időről-időre gyakoroljuk egyszerű és bonyolultabb feladatok keretében azokat az alapszagokat, amelyeket meg kell találnia, mert bármilyen meglepő, ők is el tudják felejtani a szagokat.

Samu folyton dolgozna, de azért néha ő is el-
fárad. Ilyenkor neki is szüksége van valami szórakoztató kikapcsolódásra. És hát, ha már ilyen jó meleg az idő miért ne kapcsolódhatnánk ki egy kis lubickolással, ami ráadásul még a kondíciójának is jót tesz?

Napi munkánk végeztével hazamegyünk és mindenki elfogyasztja a jól megérdemelt vacsoráját.

Nekem és Samunak folyamatos tanulás még most is minden nap.

Gálos Anna

Gálos Anna és Samu munka közben
Fotó: Kiss Imre

A címben feltett kérdés már kisiskolásként megfogalmazódott bennem, kezdő madarászként. Több mint húsz éve úgy próbáltam meg válaszolni erre a kérdésre, hogy a gémtelep és a táplálkozó-területek közötti légifolyosókon jövő-menő kanalasgémek mozgási irányából kíséreltem meg kikövetkeztetni, hol táplálkozhatnak, illetve melyik gémtelepre húzhatnak be. Minden bizonnyal ezek a következtetések meglehetősen pontatlanok voltak; a légifolyosók megfigyelésénél léteznek sokkal megbízhatóbb módszerek is ennek a kérdések megválaszolására.

A fémgyűrűk korszaka

Madarász elődeink már 1908-ban – a világon először – gyűrűztek kanalasgémeket a Magyar Királyság területén. Rögtön az első akciók után, szintén 1908-ban megkerült néhány példány, melyek, az első adatokat szolgáltat-ták arról, hogy merre kóborolnak, merre vonulnak a kanalasgémek. Hazánkban 2002-ig kizárólag fémgyűrűk segítségével kutatták a kanalasgémeket, ennek eredményeként többnyire azt lehetett feltérképezni, hogy a fiókák a gémtelepről hová vetődnek el. Ilyenkor a gyűrűzött populáció kb. 3%-áról, egyedenként csupán egy-egy megkerülési adat ismert: ezek többnyire a kanalasgém elpusztulásával állnak összefüggésben, és az adott egyed viselkedéséről csak nagyon kevés információt szolgáltatnak. Fémgyűrűs kanalasgémek többek közt a Balkán-félszigeten, Olaszországban, Egyiptomban, Líbiában, Tunéziában, Szudánban, Nigerben és Maliban kerültek kézre. Ezek az adatok földrajzilag pontosak, de dátum tekintetében csak akkor pontosak, ha friss tetemet találtak, vagy röpképtelen példány került kézre.

A színes gyűrűk távcsővel is leolvashatók

Magyarországon 2003-ban, éppen a Kiskunsági Nemzeti Parkban és a Pusztaszeri Tájvédelmi Körzetben alkalmaztuk először a színes gyűrűket, hogy a kanalasgémek kóborlását és vonulását még pontosabban kiderítsük: a nagyméretű gyűrűk lehetővé teszik, hogy akár 300–400 méteres távolságból, a madarak befogása nélkül, távcsövekkel azonosítsuk a rajtuk lévő egyedi kódot. Az így jelölt madarakat életük során több alkalommal is le lehet olvasni, így róluk nemcsak földrajzilag kapunk pontos adatokat, hanem a megfigyelési dátum tekintetében is. Egy-egy egyedről az évek során akár több mint 80 megfigyelési alkalom

Merre járnak a kanalasgémek?

is ismertté válhat, ami jelentősen segíti a viselkedésük kutatását, így kideríthető, hogy a Kárpát-medencében hogyan használják a vizes élőhelyeket, vonulásuk végén hol telelnek, vonulás közben hol állnak meg pihenni és táplálkozni, illetve vannak olyan egyedek, ahol a vonulási útvonalra vonatkozó információk is rendelkezésünkre állnak.

A színes gyűrűs madarak közel 65%-áról van adatunk, hogy mi történik velük, ami nagyon magas arány. Ugyanakkor a megfigyelési adatoknál minden esetben vannak kisebb-nagyobb hézagok, így a színes gyűrűs kanalasgémek élettörténete sem lehet teljes mértékben ismert, bár a nagy mintaszámból viszonylag pontos következtetéseket tudunk levonni. Így a kanalasgémek többsége Tunéziában és Olaszországban tel, de ismertek leolvasási adatok Líbiából, Algériából, Marokkóból, sőt, a Szaharától délre, Szudánban, Nigériában, Nigerben, Mauritániában és Szenegálban is azonosítottak madarainkat. Eddig a legnagyobb elmozdulás 5000 km.

Aprócska hátizsák, rengeteg információ

Miután hám segítségével felhelyezték a jeladót, a madár szabadon engedhető.
Fotó: Kalocsa Béla

2017-ben használtuk először a modern GPS-GSM technológiát a kanalasgémek jelölése során. 20–22 g-os jeladókat helyeztünk fel a madarak hátára, ezek a jeladók a kanalasgémek testtömegének a 1,5%-át sem érik el. Az első jeladók – beállítástól függően – 0,5–6 óránként mérték be a kanalasgémek pozícióját, így naponta többször is láttuk, hogy éppen merre vannak a madaraink. Az újgenerációs jeladók viszont már arra is képesek, hogy 10 percenként gyűjtsenek adatokat a madarak helyzetéről, így még részletesebb képet tudunk alkotni arról, hogy mennyi időt töltenek a fészken, vagy a táplálkozó-területen, sőt, a jeladó mozgásérzékelői a madár pihenéséről és aktivitásáról is információkat szolgáltatnak. Három jeladós kanalasgémeket követtünk eddig vonulásuk alatt: két fiatal és egy öreget. Mindhárom madár egy viszonylag szűk légi-folyosót használt, mikor keresztezték az Ad-

riai-tengert Split és Manfredonia között, majd innen Tunéziába jutottak. Érdekes volt látni a vonulás iramát: a Kárpát-medencéből a tunéziai állomásukat jellemzően 90–100 óra alatt érték el. Az egyik fiatal madár közel egyhónapos táplálkozás és zsírraktár növesztése után nekivágott a Szaharának: az utolsó jel a líbiai sivatagból érkezett róla. A másik fiatal madár Tunéziában próbált áttelelni, de decemberben orrvadászok lelőtték. Az öreg madár, akit Bogyókának neveztünk el, rutinosan áttelelt Tunéziában, majd tavasszal szinte ugyanazon az útvonalon jött vissza, mint amit ősszel is használt, de meglepetés volt, hogy a tavaszi vonulásakor milyen lassan jött: útja közel egy hónapig tartott.

Idén tavasszal egy másik öreg madár befogása is sikerült, ő is kapott jeladót. A két öreg jellemzően a fészkelőhely 10–15 km-es körzetén belül mozog, ott táplálkoznak. Jellemző, hogy eleinte a csatornákat, lecsapolt halastavakat látogatták, majd a természetes vizekre váltottak át, ahol idő közben rengeteg béka, ebihal és vízirovar jelent meg. Kiderült, hogy a kisebb vízállások, belvízfoltok is hetekig alkalmasak arra, hogy rajta kanalasgémek táplálkozzanak. Bár Bogyóka ebben az évben új helyen kezdett el fészkelni – a tavalyi közelében –, de érdekes módon most is ugyanazokat a táplálkozóhelyeket keresi fel, mint előző évben.

A jeladós vizsgálatok merőben új eredményeket nyújtanak a tanulmányozott madarakról, így a kanalasgémekről is. Az eredményeket nemcsak a kanalasgémek, de a vizes élőhelyek általános védelmére is fel lehet használni mind a hazai, mind a nemzetközi természetvédelemben. A színes gyűrű és jeladós vizsgálatok folytatása során újabb, fontos eredmények várhatóak ezekről a különleges madarakról.

Dr. Pigniczki Csaba

Fióka gyűrűzése. Fotó: Kiss Imre

Fotó: Lucza Márk

Természetvédelmi célú vadgazdálkodás

Egy nemzeti parkban lehet vadászni? Gyakran teszik fel ezt a kérdést, amikor a nemzeti park-igazgatóságok vadgazdálkodási tevékenységeiről esik szó. Ma Magyarországon nem képzelhető el hatékony természetvédelem az erdő- és mezőgazdálkodók mellett a vadászatra jogosultakkal való szoros együttműködés nélkül.

A vadgazdálkodási tevékenység nem azonos a vadászattal, annál jóval tágabb fogalomról van szó. A természetvédelmi célú vadgazdálkodás a természetvédelmi kezelés egyik formája, ami egyben vadgazdálkodási célokat is szolgál, amennyiben az jól megfogalmazott célok érdekében és pontosan meghatározott alapelvek mentén történik.

Szükségszerű beavatkozások

A hazai vadgazdálkodási statisztikákat nézve egyértelműen kijelenthető, hogy míg a nagyvadak (pl. gímszarvas, őz, vaddisznó) állománya az elmúlt évtizedekben folyamatos erősödést mutatott, addig az apróvad fajok (pl. mezei nyúl, fácán) állományai drámai csökkenésen estek át. Az apróvad-állományok csökkenése, – hasonlóan több kiemelt jelentőségű, agrár-élőhelyekhez köthető védett madárfaj (pl. tűzok, ugartyúk, hamvas réthéja) csök-

A tűzokos élőhelyeken különösen fontos a természetvédelmi célokat szolgáló ragadozó-gazdálkodás.
Fotó: Kovács Sándor

kenéséhez – élőhelyük beszűkülésére, azok leromlására és a ragadozó fajok kimutatható hatásaira vezethető vissza. Ezek a természetben is érezhető változások tették indokolttá, hogy a hazai természetvédelem a legjelentősebb élőhely-fejlesztési beavatkozások mellett a vadgazdálkodás terén is aktív szerepet vállaljon.

De miért van szükség egyáltalán a vadászható fajok állományának szabályozására? A kérdésre a rövid válasz: hogy azért, mert a magyarországi élőhelyek emberi behatásoktól nem

Dolmányos varjú fiókák.
Fotó: Lóránt miklós

mentesek, így fenntartásuk és fejlesztésük is emberi beavatkozást igényel. A természetes, vagy természetközeli élőhelyek kiterjedése véges, és a szigetszerűen elterülő védett területek sem rezervátumok abban az értelemben, hogy a ténylegesen érintetlen területrészek aránya csupán elenyésző.

A hosszabb válasz érdekében tekintsük meg a tűzok, mint a hazai természetvédelem emblemikus fajának védelmi problémáját. A nemzetközi fajvédelmi tervben nevesített kilenc veszélyeztető tényező közül öt a tűzok élőhelyének emberi behatásokra visszavezethető változásaira utal, ugyanakkor három tényező is (ragadozók okozta veszteségek, orrvadászat és zavarás) szorosan összefügg a vadgazdálkodással, illetve a vadászati tevékenységgel. Hazánkban az utóbbiak közül a predációs hatás emelendő ki leginkább, hiszen a tűzok illegális lelövése nem jellemző Magyarországon, és a vadászati-, vadgazdálkodási tevékenység is megvalósítható a faj zavarása nélkül.

A gyakorlati tapasztalatok átadása segíti a regionális együttműködést.
Fotó: Éles Balázs

Csak legális eszközökkel!

Ragadozógazdálkodás alatt a vadászható ragadozó fajok, így elsődlegesen a vörös róka, aranyakál, borz, dolmányos varjú és szarka állományának tervszerű szabályozása értendő, és semmiképpen nem érintheti a természetvédelmi oltalom alatt álló ragadozó fajok állományait. A vadállomány nagyságában tapasztalható csökkenésért a védett fajok okozta veszteségeket okolni nincs jogalapunk mindaddig, amíg a vadászható fajok állományának hatékony és legális eszközökkel történő szabályozását nem tettük meg.

Ennek a szabályozásnak egyik módja a csapdázás, ami hagyományos vadászati módszerekkel is kiegészülhet. A csapdázásra épülő, territórium-alapú ragadozógazdálkodás regionális szintű megvalósulása esetén a természetvédelmi- és a vadgazdálkodási érdekek egyszerre tudnak teljesülni.

A 2016 és 2020 között megvalósuló, „A tűzok határon átnyúló védelme Közép-Európában” című osztrák-magyar LIFE pályázat keretében a Kiskunság mellett több hazai tűzok-élőhelyen történik aktív beavatkozás az apróvad élőhelyeken megvalósuló, természetvédelmi- és vadgazdálkodási célokat egyaránt szolgáló ragadozógazdálkodási gyakorlat bevezetése érdekében.

Lóránt Miklós

A drogüzlettel vetekszik a védett fajok illegális kereskedelme

A Washintoni Egyezményről

A Washingtoni Egyezmény vagy más néven CITES (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora – Egyezmény a veszélyeztetett vadon élő növény- és állatfajok nemzetközi kereskedelméről) célja, hogy az érintett növények és állatok kereskedelme ne veszélyeztesse fennmaradásukat.

Az egyezmény a kereskedelem szabályozása révén biztosít különböző mértékű védelmet több mint 35 ezer veszélyeztetett növény- és állatfaj számára. A nemzetközi természetvédelmi célú egyezmények közül ez a leghatékonyabb, az egyik legnagyobb múltra visszatekintő. 1973-ban 26 ország aláírásával

született. Ma 183 tagállamával a Biodiverzitás egyezmény után a második legnagyobb taglétszámú nemzetközi természetvédelmi megállapodás.

A vadon élő állat- és növényfajok határokon átnyúló, illegális kereskedelmének utóbbi években megfigyelhető jelentős növekedése globális jelenség. Míg például 2007-ben a világon 13 orrszarvút öltek meg illegálisan, ez a szám 2014-re már meghaladta az 1200-at. A kereskedelem e válfaja világszinten az egyik legjövedelmezőbb bűncselekménnyé vált. Egyes becslések szerint az illegális kereskedelem bevétele meghaladja az évi 8-20 milliárd Eurót is.

A vadon élő fajok jogellenes kereskedelme nem új jelenség, jellege és hatásai azonban nagymértékben megváltoztak az elmúlt évek során. Egy, a közelmúltban elfogadott ENSZ-határozat a vadon élő fajok tiltott kereskedelmét a szervezett bűnözés egyik formájaként határozta meg, melynek elkövetői az ember-, kábítószert-, illetve lőfegyver-kereskedelemtől felelősségre vonható globális bűnszervezetekhez hasonlíthatók.

Az ENSZ főtitkára és az ENSZ Biztonsági Tanácsa elismerte, hogy a tevékenységük finanszírozásához fegyveres csoportokat használó orvvadászok és a vadon élő fajok tiltott kereskedelmével foglalkozók egyaránt hozzájárulnak az instabilitás növekedéséhez Közép-Afrikában, mindemellett a régió békéjét és biztonságát is veszélyeztetik. Tehát az elmúlt évtizedben az elefántcsont-kereskedelem nemcsak az afrikai elefántok majd felét tüntette el, 300 ezer példány alá csökkentve

világállományukat, hanem hozzájárul a helyi háborúkhoz is.

Uniósi fellépés

A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme új jellegének és kiterjedésének a közelmúltban világszerte nagyobb politikai figyelmet szenteltek, többek között az uniós tagállamoktól származó kezdeményezések révén. Az Európai Parlament kifejezetten erre a célra készített uniós cselekvési terv megalkotására szólított fel, melyet tavaly a Bizottság ki is dolgozott és elfogadott. Tekintettel arra, hogy az Európai Unió a világ egyik leggazdagabb régiójaként a vadon élő állat- és növényfajok egyik legnagyobb piaca – gondoljunk például az olasz bőriparra –, óriási szerepe van az illegális tevékenységek megakadályozásában. Az Unió ezért prioritásként kezeli a kérdést és számos intézkedésével, illetve jelentős pénzügyi forrásmozgósítással segíti az illegális kereskedelem elleni harcot világszerte. Ugyanis egyértelműen az utolsó órában vagyunk. 2011-re például a nyugati fekete orrszarvú kihalt, míg a világon élő tigrisek száma is 3500 alá esett!

Magyarország 1985 óta részes fele az egyezménynek, melynek előírásait következtesen végrehajtja. Magyarországnak hármasszerepe van az Egyezmény végrehajtása szempontjából. Egyrészt nagy felelősségünk van abban, hogy megakadályozzuk azon illegális eredetű tranzitszállítmányok belépését az EU területére, amelyek célja egy másik tagállam. Másrészt Magyarország is felvevőpiaca ezen állat- és növényfajoknak, illetve a belőlük készült termékeknek, hiszen nálunk is tartanak hobbiállatokat, vásárolnak hullóbőrből készült termékeket. Így ennek ellenőrzése is feladatunk. Harmadrészt hazánkban is élnek olyan fajok, például az orchideáink, ragadozómadaraink, a vidra, a tűzok, amelyek keresettek a nemzetközi kereskedelemben. Ezek jogellenes forgalomba hozatalát is meg kell akadályoznunk.

Az Egyezmény hazai végrehajtásáért az Agrárminisztérium a felelős, együttműködésben a

Az illegális kereskedelem több mint 350 millió egyedet érint évente.

kormányhivatalokkal, a nemzetpark-igazgatóságokkal, a Nemzeti Adó- és Vámhivatallal, a rendőrséggel és az állat- és növény-egészségügyi hatósággal.

Ne vedd, védő!

Reményeink szerint, a lehető legtöbb embert sikerül figyelmeztetnünk arra, hogy az élővilág szépségeit csodálja meg a természetben, de ne vásárolja meg az élő állatot, növényt vagy az ezekből készült termékeket, mert ezzel esetleg hozzájárul a fajok élőhelyéről történő kipusztításához.

Sajnos mind a mai napig nagyszámban csempésznek, illetve vásárolnak - sokszor pusztán tudatlanságból - védett állatok részeitől készített termékeket, amelyek kereskedelméhez engedélyekre lenne szükség. A kobzások az élővilág megmentése szempontjából már ké-

A tompai határátkelőhelyen egy bőröndbe zsúfolva találtak 24 görög teknőst egy autó csomagtérében, melyeket engedély nélkül próbáltak az országba csempészni.

sőn történnek, az állatot, a növényt már nem tudjuk ezzel megmenteni. A végső megoldást csak az jelentené, ha ezeket, illetve a belőlük készült termékeket az emberek nem vásárolnák meg, így nem lenne értelme annak, hogy befogják őket élőhelyükről és feldolgozva kereskedelemben kerüljenek.

Joggal vetődhet fel a kérdés, mit tehetek én, állampolgárként a veszélyeztetett fajok megmentésért? Hazánkban is népszerű az egzotikus állatok és növények hobbiállatként, illetve dísznövényként való tartása. Az emberek nagy része nem is gondol bele, hogy egy-egy egzotikus kedvenc milyen áron kerül otthonába, hogy végül egy kalitkában vagy terráriumban élhesse le hátralévő életét. A kereskedelemben kerülő állatok és növények többsége a természetből származik, vadon fogják vagy gyűjtik be őket. A befogás, a szállítás és a karantén alatt bizonyos állatfajok egyedeinek

A kereskedelem nemcsak az élő állatokat és növényeket érinti, hanem a belőlük készített különféle ajándéktárgyakat, használati tárgyakat is.

70-90%-a is elpusztulhat. Mindig győződjünk meg az állat vagy növény eredetéről, és amennyiben a faj a CITES hatálya alá tartozik, a rá vonatkozó szabályok szerint járjunk el!

Egyre több család tölti nyaralását távoli országokban, ahonnan olyan ajándéktárgyakkal térnek haza, melyeket veszélyeztetett fajokból készítettek. De vajon vásárláskor hányan gondolnak bele, hogy az emléktárgyként árusított elefántcsont, teknőspáncél, bőrből készült termékek, preparált rovarok, szőrme, trópusi kagylók, szárított tengeri csillagok és halak, korallak és más dísz tárgyak elkészítése az állatok, esetenként életközösségek elpusztításával jár? Semmiképpen se vásároljunk ilyen termékeket!

Czirák Zoltán
Agrárminisztérium

Lajosmizsén közúti ellenőrzés során egy román kisbuszból került elő 3000 védett madár teteme 2017 októberében.

Sokszor hoznak be turisták - főleg tájékozatlanságból - korallakat, óriáskagylókat tengerparti nyaralásaikból. Ezeket a parton, strandokon árusítják, de nem szabad őket engedély nélkül behozni az országba. Megvásárlásukkal mi is hozzájárulunk az élővilág pusztításához.

Kirándulástippek Bártol István, természetvédelmi őr ajánlásával

Míg Lakiteleket elsősorban a tömegrendezvényei miatt tartják számon, addig a tőle 4 km-re délre elhelyezkedő Tiszaalpár inkább az elvonulni és a természeti- és kulturális értékek megtapasztalására vágyó kirándulók keresett helyszíne. Ajánlomban főképp ez utóbira szeretnék javaslatokat tenni.

Szakvezetési túrák

Az aktív kikapcsolódásra vágyó természetkedvelők számára számos szervezett programlehetőség kínálkozik, de saját tervezésű kirándulások is tehetők a meglévő gyalogos és kerékpáros tanösvények, földutak mentén. Azok a látogatók, akik a szakvezetési és tematikus túralehetőségek iránt érdeklődnek, elsősorban a honlapunkról (www.knp.hu) is letölthető Programajánló túranaptárjában böngészhetnek. Ebben minden évben meghirdetjük a holtágak élővilágát bemutató vízitúra-napokat, a kalandokra vágyók kipróbálhatják bátorságukat az éjszakai Apja-fia túrán, de az október eleji Európai Madármegfigyelő Napon is terepi bejáráson vehetnek részt a madarászok a Tiszaalpári Nagy-tavon.

Kontyvirág tanösvény

A vállalkozó szellemű, az ártér különleges domborzatát, vízrajzát, mikroklímáját, változatos növény- és állatvilágát felfedezni és megismerni vágyó barangolók számára is számos lehetőség nyílik az Alpári-öblözlet különböző élőhelyein.

Az ártéri ligeterdők életébe alapos bepillantást kaphatnak a töserdei Szikrai-Holt-Tiszától induló, 3,5 km hosszú Kontyvirág tanösvényen túrázók: a magasabb, homokráfúvások térszínteken elsősorban keményfa ligetekkel

találkoznak, koros kocsányos tölgy-magyar kőris-vénic szil állományokkal, amelyek a mélyebb, gyakoribb elöntésnek kitett szinteken a hazai nyárok és fehér fűz uralta puhafás-ligetekbe válnak át. Sajnos számos tájidegen és inváziós fajjal találkozni a hazai ártérületeken, így itt is tömeges a zöld juhar, az amerikai kőris, a nyugati osterfa és az akác jelenléte, a cserjeszintben pedig gyakori a gyalogakác és a fákra felfutó parti szőlő.

A koros ligeterdők egyik legféltettebb fészkelőmadara a fekete gólya, amely szinte kizárólag eldugott tölgymatuzsálemeken építi terebélyes fészket. Odúlakó madaraink közül öt harkályfajt, csuszkát láthatunk, szürke légykapót, számos pinty- és posztafajt, sárgarigót figyelhetünk meg. A holtágpartot érintve táplálkozó récék, bakcsó, selyemgém is előkerül, de figyelmesen járva hódrágtá faágakat, törzseket is láthatunk. Az eurázsiai hód a legnagyobb hazai rágcsálófaj, az öblözletben 2007-es felbukkanása óta 5-7 család él. Gátat nem épít, kotorekát a csatornák és holtágak partfalába építi, a bejárait pedig gallyrakásokkal fedi.

Pattanjunk kerékpárra!

Ugyan nem jelzett túrautak mentén, de száraz időben akár kerékpárral is könnyen végigjárhatjuk a holtágparti erdőszegélyeket, ahol a környező gyepek és vízállások is jól áttekinthetők.

A gyepek kiemelten fontos elemei az ártereknek. A folyószabályozás során a mocsarakkal együtt leginkább ezeket alakították át mezőgazdasági területekké. Az ezredforduló óta gyakorivá vált árvizek és az EU-hoz való csatlakozás miatt indokolttá vált a korábbi intenzív agrárhasználat megváltoztatása, és egy

A Lakiteleki Holt-Tisza élővilágát bérelhető csónakokkal, kenukkal fedezhetjük fel. Fotó: Kis Ferenc

hagyományos, külterjes állattartáson alapuló gyephasználat előtérbe helyezése. Ez alapvetően a közepes- és mélyfekvésű szántóterületek legelőkké és kaszálókká való konverzióját jelentette, aminek köszönhetően manapság az öblözlet kb. felén szürkemarhák és bivalyok legelnek, valamint természet- és környezetkímélő szénatermelés zajlik. A megváltozott tájhasználat olyan fokozottan védett fajok számára teremt kedvező fészkelési-táplálkozási körülményeket, mint a haris, kanalasgém, fekete gólya.

Vadregényes vízivilág

Habár vízitúrákat elsősorban a folyón szerveznek, számos lehetőség nyílik a helyi holtágakon is kenus, csónakos barangolásra, ahol összesen kb. 15 km-nyi víziút vár ránk. Ehhez

eszközöket a Lakiteleki Holt-Tisza hídjánál található csónakkölcsönzőnél lehet bérelni, de az Alpári Holt-Tiszán is van lehetőség bérlésre. Felejthetetlen élmény a buja hínárnövények közt csónakázni és a partmenti öreg fűzeken megfigyelni a jégmadarat, a bakcsót, a szürkegémet vagy a fiókáit vezető cigányrévét. A madármegfigyelés egyre több természetkedvelő komoly hobbjá, amihez változatos és madárgazdag helyszíneket találni az ártéren. Olyan különlegességek is felbukkantak itt, mint a fekete sas, a halvány geze, a pásztorgém vagy a sárjárom. A területen egy madárki látó várja a nézelődőket, a Sulyomos-tó partján. A téli időszakban is kedvelt sportolási helyszínek a holtágak, mivel tartós fagy esetén kiváló korcsolyázási lehetőségek nyílnak.

Történelmi emlékek

Kulturális emlékhelyeink közül kiemelném a frissen felújított Tiszaalpári Falumúzeumot, amely az Árpád-kor építkezésébe, egy elképzelt település életébe ad bepillantást. Tiszaalpáron ezen kívül a Kosárfonó Múzeum állít emléket a helyi mesterek munkáinak, és az elmúlt századok használati tárgyainak. Kihagyhatatlan panoráma nyílik az tiszaaalpári Vár-dombról, ahonnan szinte az Ós-Tisza képe tárul elének. A legendárium szerint Árpád Vezér itt vívott győztes csatát Zalán bolgár csapatai ellen. A közelmúltban rekonstruált alpári földvár (Vár-domb) méltó emlékhelye a falunak.

Lakiteleken érdemes megtekinteni a Templomhalom területén feltárt, az egykori Felső-Alpár nevű gazdag, Árpád-kori település ősi templomát. A feltárás a Töserdei Pálinkaház udvarán található. Az éhező vándorok a tiszaaalpári Tiszatáj Étteremben csillapíthatják étvágyukat. A környéken még kevés állandó szálláshely működik, ezek közül ajánlanám a tiszaaalpári Rigófüty Vendégház vagy a lakiteleki Népfőiskola Hotel kínálatát.

A tiszaaalpári Nagy-tó madártávlathból, előtérben a Templomdomb és a Vár-domb. Fotó: Kis Ferenc

Nagy kócsagok. Fotó: Kolon-tavi archívum

A tavaly felújított Árpád-kori falurekonstrukcióban megtekinthetők a korabeli mindennapi élet és az állattartás építményei. Fotó: Kiss Mónika

JÚNIUS

Június 22-július 27.
Bercsi Gábor fotókiállítás
a Természet Házában

A Káli-medence természeti és építészeti értékei című tárlat megtekinthető 2018. június 22-július 27. között.

Helyszín: Természet Háza (Kecskemét, Liszt Ferenc u. 19.)

Nyitva tartás: keddtől péntekig 8-16 óráig, szombaton 8-14 óráig, vasárnap és hétfőn zárva

Belépődíj: felnőtt 300 Ft/fő; diák, nyugdíjas, MME tagok, természetjárók és NOE tagok 200 Ft/fő, óvodásoknak és 70 év felettieknek ingyenes

JÚLIUS

Július 14. és augusztus 4.
Hajóskapitányként a Tiszán –
vízitúra jogosítvány nélkül vezethető
kishajókkal

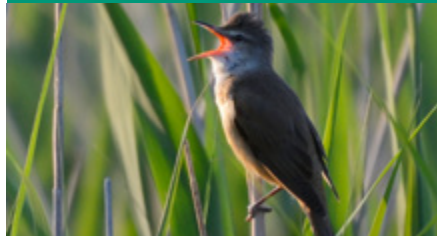
A Maros és a Tisza élővilágát fedezzük fel magunk vezette, négy-, hat- és nyolcszemélyes kishajókkal, melyeket nagykorúak vízi jártassági nélkül vezethetnek. A hajók kezeléséhez segítséget, a túrához mentő-mellényt biztosítunk. A hajók sebessége 8-12 km/h.

A helyek száma korlátozott, előzetes bejelentkezés és foglalás szükséges!

Találkozó: 8:30, Szeged, Felső-Tisza parton a víztelep mellett, a stadionnal szemben, a Foka Ökokikötő bejáratánál.
Részvételi díj: hajótípus szerint 3000 Ft, 3600 Ft, 4500 Ft

Információ, jelentkezés: Ábrahám Krisztián, 30/638-0297, abrahamk@knp.hu

Július 28.
Túra a Szelidi-tó körül a
Kékmoszat tanösvényen

A szikes jellegű morotvató kedvelt fürdőhely. Vízében számos, a horgászok által is kedvelt halfaj él. A nyílt víz, a part menti nádasok, a környező rétek gazdag madárközösségnek adnak otthont.

Találkozó: 9:00, az üdülőfalu buszmegálló-jában, a víztorony közelében

Részvételi díj: felnőtt 900 Ft, diák és nyugdíjas 600 Ft, családi 2000 Ft

Információ, jelentkezés: Gyurita István, +36 30/3295-250

Július 28.
Csendes madárlás a Csaj-tón

2-3 órányi csend és madárdal a Csaj-tó rejtett zugaiban. A nyár végi időszakban is varázslatos a reggeli túrák hangulata. Ilyenkor már az anyányi méretű fiókákat is megfigyelhetjük a legtöbb madárfajnál. Természetfotósoknak, madarászoknak is ajánljuk a részvételt.

Találkozó: 8.15-kor Csanytelek, Alsó-fő-csatorna buszmegállónál (Csanytelek, Baks felőli település-tábla).

Részvételi díj: felnőtt 900 Ft, diák, nyugdíjas 600 Ft, családi 2000 Ft

Információ, jelentkezés: Ábrahám Krisztián, 30/638-0297, abrahamk@knp.hu

AUGUSZTUS

Augusztus 10.
Vízitúra a töserdei Holt-Tiszán

Délutáni vízitúránk során felfedezzük a holtág élővilágát. A helyek száma korlátozott, előzetes bejelentkezés és foglalás szükséges!

Találkozó: 15:00, a Lakitelek- Töserdő Üdülőttelep parkolójában, a hídnál.

Megközelítés: Kecskemétről a 44-es főúton, majd Kapásfalunál Töserdő felé letérve, vagy vonattal Kiskunfélegyházáról.

Részvételi díj: felnőtt 1000 Ft, diák és nyugdíjas 800 Ft, családi 3000 Ft

Információ, jelentkezés: Bártol István, +36 30/4884-539

Augusztus 18.
Ezeregy csillagos éjszaka

Csillagászattal töltött este a Kolon-tónál. Közös kimegyünk a B. Bognár tanyára, ahol szakember segítségével megismerjük az éjszakai égboltot. Napnyugta előtt sétálunk a Bikatorok tanösvényen, majd előadást hallgatunk a csillagokról. Besötétedés után csillagászati távcsővel figyeljük meg a Holdat, a Jupitert és a Szaturnuszt, valamint galaxisokat, planetáris ködöket. Az est romantikáját a hullócsillagok adják. A program körülbelül 4-5 órás, időjárás-függő.

Találkozó: 18:00, Soltszentimre, Hősök tere (központ)

Részvételi díj: felnőtt 900 Ft, diák és nyugdíjas 600 Ft, családi 2000 Ft

A részvétel előzetes regisztrációhoz kötött. Jelentkezési határidő: augusztus 11.

Augusztus 25.
Kenus vízitúra Mártélyon

A holtág vizén evezve madarászhatunk Mártélyon. Mentőmellényt minden résztvevőnek biztosítunk. Kenuk csak korlátozott számban állnak rendelkezésre, ezért előzetes bejelentkezést kérünk. A program fakultatív folytatása lehet a délutáni gyalogtúra.

Találkozó: 9:00, a mártélyi strand parkolójában

Részvételi díj: felnőtt 1600 Ft, diák és nyugdíjas 1000 Ft

Információ, jelentkezés: Ábrahám Krisztián 30/638-0297, abrahamk@knp.hu

Augusztus 25.
Gyalogtúra a mártélyi Tiszánál

A mártélyi Tisza vadregényes ösvényein túrázunk szombat délután. A délelőtti kenutúra fakultatív folytatása.

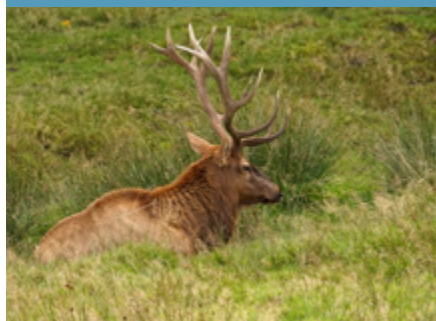
Találkozó: 13:30, a mártélyi strand parkolójában

Részvételi díj: felnőtt 900 Ft, diák és nyugdíjas 600 Ft, családi 2000 Ft

Információ, jelentkezés: Ábrahám Krisztián 30/638-0297, abrahamk@knp.hu

SZEPTEMBER

Szeptember 8.
A csodaszarvas nyomában – szarvas-
bögés és csillagles az Őrjegen

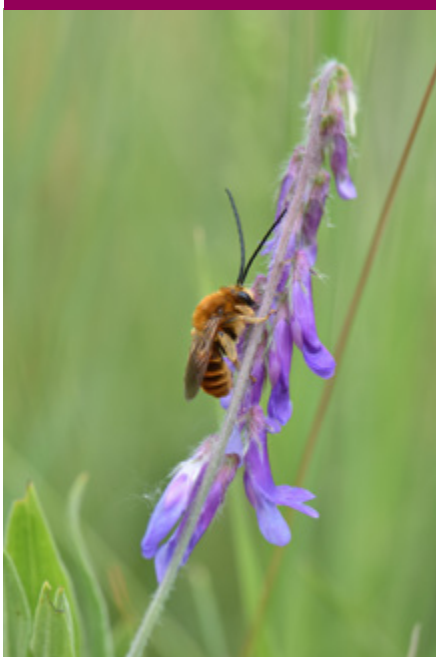
Az Őrjeg a Duna egykori medrében kialakult hatalmas mocsárvilág maradványa. A környező erdők gazdag nagyvad állománnyal rendelkeznek. Nyár végén, ősz elején megkezdődik a szarvasbikák nászra hívó bögéje. A túra során kis szerencsével ennek is fülantúli lehetünk, majd a csillagos ég csodáiban gyönyörködünk.

Találkozó: 17:30, a Császártöltés melletti egykori Csala Csárda parkolójában (GPS: 46°27'31.73°É; 19°11'31.71°K)

Információ, jelentkezés: Agócs Péter, +36 30/4884-587

A részvétel ingyenes.

Szeptember 11., 17:00 óra
Ötórás zöldtea – Természetismereti
előadás sorozat a Természet Házában

Döngicsélő szépségek- a vadméhek élete, előadó: Barna Zsolt

Helyszín: Természet Háza (Kecskemét, Liszt Ferenc u. 19.)

Időpont: 17:00

Az előadáson a részvétel ingyenes.

Szeptember 15.
Őszi füzértetekercs túra Miklapusztán

A túrázók a Duna-völgy legszebb szikes pusztájának tájképi szépségei mellett gyönyörködhetnek az apró termetű orchideafélékn, az őszi füzértetekercs látványában is, melynek virágai olyanok, mintha kristálycukorba mártották volna őket.

Találkozó: 9:00, Harta, Petőfi Sándor Művelődési Ház (Bajcsy Zsilinszky u. 5.)

Részvételi díj: felnőtt 900 Ft, diák és nyugdíjas 600 Ft, családi 2000 Ft

Információ, jelentkezés: Kovács Sándor, +36 30/983-7701

Szeptember 15.
Apja - fia éjszakai bátorságtúra a
Töserdőben

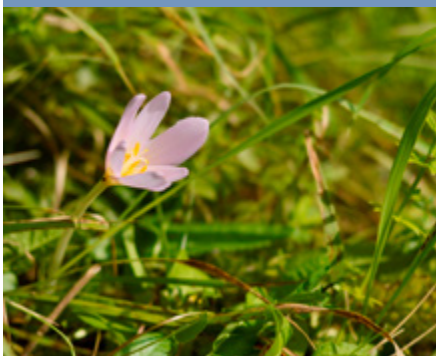
Az éjszakai erdő felfedezése a Hold fényénél. Ajánlott bátor nagypapáknak és unokáknak, apukáknak és gyerekeknek, de természetesen bátor anyukákat és nagymamákat is várunk! Zseblámpa helyett a holdvilág segít a túra során.

Találkozó: 19:30, a Kontyvirág Erdei Iskolában

Részvételi díj: felnőtt 900 Ft, diák és nyugdíjas 600 Ft, családi 2000 Ft

Információ, jelentkezés: Bártol Réka, +36 30/475-9655, bartolreka@knp.hu

Szeptember 15.
Őszi kikerics virágzás a Kolon-tónál

A legtöbb növényvel ellentétben ősszel hozza virágait az őszi kikerics, mely ilyenkor tömeges borítja a túra során bejárt réteket. A program kb. 4 órás.

Találkozó: 9:00, Páhi, Művelődési Ház (Vasút u. 2.)

Részvételi díj: felnőtt 900 Ft, diák és nyugdíjas 600 Ft, családi 2000 Ft

Információ, jelentkezés: Biró Csaba, +36 70/488-4540, kolonvilag@kolon-to.com

Szeptember 15.
Drótszamarháton a
szegedi Fehér-tónál

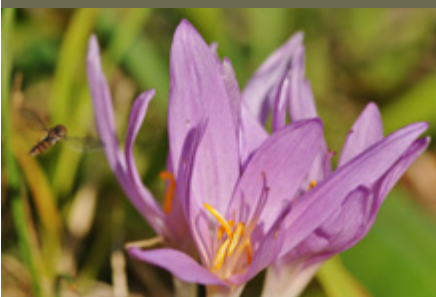
Kerékpárral a törendszert nagyobb részét be tudjuk járni, megismerve rejtett zugait. Vonuláskor parti madarak, lúd-és récefélék keresik fel nagy csapatokban a Fehér-tavat.

Találkozó: 9:00, a Tisza-völgyi Bemutatóháznál (E5 út; a 158-as km szelvényénél)

Részvételi díj: felnőtt 900 Ft, diák és nyugdíjas 600 Ft, családi 2000 Ft
Kerékpárokat korlátozott számban tudunk biztosítani (300 Ft/fő).

Információ, jelentkezés: Ábrahám Krisztián 30/638-0297, abrahamk@knp.hu

Szeptember 22.
Kikerics túra
a Kiskőrösi Turjánosban

A kirándulás névadó főszereplője az őszi kikerics.

Találkozó: 10:00, Kiskőrösön a Rákóczi utca végén, ahol az aszfaltos út véget ér

Részvételi díj: felnőtt 900 Ft, diák, nyugdíjas 600 Ft, családi 2000 Ft

Információ, jelentkezés: Sárkány József, +36 30/4884545

Óvd az erdőt, előzd meg az erdőtűzet!

**Légy elővigyázatos,
így keletkezik erdőtűz
a leggyakrabban**

Talán nem is gondolnátok, de Magyarországon évente több mint 20.000 erdő- és vegetációtűz keletkezik. Ezek a tüzek a szárazabb években mintegy 500 millió négyzetméter területet érintenek! Szemben más kontinensekkel, **Magyarországon a tüzek 99 százaléka emberi mulasztás, főleg gondatlanság miatt keletkezik.**

A gépkocsiból kidobott csikket a következő autó menetszele befűjja az árokba és meggyújtja először a gyepet vagy a sajnálatosan odadobott szemetet, utána az erdőt.

Erdőben tüzet csak a kijelölt tűzrakó helyen szabad gyújtani, ha nincs tűzgyújtási tilalom; majd gondosan el kell oltani.

Grillezéshez, sütéshez-főzéshez csak akkor tüzet rakjunk, amekkora szükséges; ne borítsuk ki a paraszt szabadterre eloltás nélkül.

Kerti hulladék égetést csak akkor végezz, ha a helyi önkormányzati rendelet ezt kifejezetten megengedi. Javasoljuk a komposztálást, ha nincs elég hely otthon, akkor a zöldhulladék elszállítását.

Az ellenőrzött égetést és az irányított égetést megtervezve, szakszerűen lehet végezni a jogszabályi előírások betartása mellett.

A nem megfelelően felkészített jármű (quad, terepmotor, mezőgazdasági gép), a szikrafogó hiánya vagy az alul ráragadt és meggyulladó sáros növényi maradvány is okozhat tüzet.

Tüzek és az időjárási szélsőségek

- Az elmúlt évtizedben jelentősen nőtt a tűzveszélyes időszakok hossza. Az első tüzek sokszor már márciusban keletkeznek és még októberben is előfordulnak.
- Nő a tüzek intenzitása; korábban felszíni tűzként terjedő erdőtüzek átterjednek a koronára, több millió négyzetméteres tüzeket okozva.
- Folyamatosan nő a nagyobb kiterjedésű tüzek száma.

**Tudtad,
hogyan...**

- Az 1 négyzetméteres erdőtűz kerülete 100-szorosára, területe 10 000-szeresére képes nőni az első fél óra alatt.
- A koronában égő erdőtűz 1 méter széles szakaszának eloltásához több mint 100 liter víz szükséges.
- Az erdőtűz elől több 10 000 élőlény nem képes elmenekülni.

További komoly és játékos információkat a biztonságos tűzrakás fortélyairól, a tűzgyújtási tilalom szabályairól, valamint a hazai és külföldi erdőtüzekről, vegetációtüzekről itt találhatsz: **erdotuz.hu**

A projekt fő támogatója az Európai Unió LIFE programja.

eldobni ≤ 1 másodperc
eloltani ≥ 100 óra
helyreállítani ≥ 100 év

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE